

Poglavje 7

Vodenje rejske dokumentacije

Irena Ule ^{1,2}, Milena Kovač ¹, Špela Malovrh ¹

Izvleček

Vodenje rejske dokumentacije za plemenske živali in plemenski podmladek je za uspešno uravnavanje reprodukcije potrebno, čeprav ga rejci pogosto odklanjajo. Redki rejci znajo zbrane informacije tudi primerno koristiti. Da bi bilo delo lažje, je primerno poenotiti beleženje podatkov in ravnanje s podatki. Le tako lahko izdelamo uspešna orodja za pregledovanje podatkov in postavimo pravila za presojo učinkovitosti. Zbiranje podatkov mora biti redno in pregledno tako za uspešne kot neuspešne dogodke. Postati mora eno od rednih dnevnih opravil delavca, ki delo v hlevu tudi opravi.

Ključne besede: prašiči, dokumentacija, ravnanje s podatki

Abstract

Title of the paper: **Records keeping.**

Records keeping in breeding and replacement stock is necessary for successful management of reproduction. Breeders have often abandoned it. A few of them know how to use the information obtained from the records for herd management. In order to make easy the necessary activities, it is appropriate to harmonize recording scheme and data handling. Thus, the data management tools can be successively created and prepare check lists to assess efficiency. Data recording must be performed regularly and consistently for desirable as well as undesirable events. It have to become the routine of each person working with pigs.

Keywords: pigs, herd recording, data management

¹Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Groblje 3, 1230 Domžale

²E-pošta: irena@mrcina.bfro.uni-lj.si

7.1 Uvod

Za spremljanje črede in dobro vodenje proizvodnje je gotovo ključnega pomena to, da dobro poznamo svojo čredo in redno spremljamo dogodke. Zaradi večje količine podatkov je smiselno vodenje rejske dokumentacije, saj le na tak način lažje obvladujemo in nadzorujemo spremembe. Ko so bile črede manjše, je bilo zadostno zapisovanje v koledarjih, pratikah ali zvezkih. Ob povečevanju črede pa moramo podatke urediti na pregleden in hitro dostopen način.

Dokumentacija se z razvojem orodij spreminja. Dokler so obdelave ročne, so primernejši zbirni dokumenti. Takrat se je izoblikovala hlevska kartica, kjer je o svinji znano vse: njeni proizvodni podatki in zdravstveno stanje v njenem življenjskem obdobju. Če je bila redno izpolnjena, je bila rejcu v veliko pomoč. Z uvajanjem računalnikov se je življenjsko obdobje svinje najprej razdelilo na reprodukcijske cikle (Kovač in Šalehar, 1981), ki smo jih zapisovali na liste svinj (Kovač, 1979). List je od nastavitve ob odstavitvi svinje ali odbiri mladice do prasiatve je sledil svinji v hlevskih mapah. Ko so nanj zapisali še odstavitve in nastavili nov list svinje, je bil popisan poslan v obdelavo. Z razvojem računalniške opreme (Drobnič in sod., 1994) in približevanjem zajemanja podatkov mestu nastanka, smo list svinje razbili po dogodkih in zanje nastavili dnevnike (Tavčar in sod., 1994). Dnevniki služijo prenosu podatkov iz hleva do mesta vnosa, v hlevu pa svinjo še vedno spremlja hlevska kartica. Ko sistem vpeljujemo na novo, se je najbolje odločiti za že preizkušen sistem, ki omogoča tudi primerjavo proizvodnih rezultatov med rejci.

Namen dela je predstaviti pomen dokumentacije in opisati tisto, ki je dogovorjena v rejskem programu (Kovač in sod., 2005). Prispevek vas želi nagovoriti, da to rejsko opravilo uvedete, saj bi vam omogočalo spremljanje učinkovitosti in optimiziranje prireje.

7.2 Mnenja o vodenju rejske dokumentacije

Rejci imajo povsem različna mnenja o vodenju rejske dokumentacije. Lahko jih razdelimo v dve večji skupini. Prva skupina vodenju dokumentacije ni naklonjena, saj navadno meni, da je vodenje povsem nepotrebno ali vsaj nujno zlo, da je to za rejca dodatno nepotrebno delo, pri katerem seveda nastanejo dodatni stroški. Skratka ti rejci sodijo, da je vodenje rejske dokumentacije nekoristna poraba časa in sredstev.

Na drugi strani imamo rejce, ki imajo povsem drugačno mnenje in pozitiven odnos. Trdijo namreč, da je beleženje dogodkov zelo pomembno, da z natančnim beleženjem in spremljanjem podatkov lahko zmanjšajo stroške. Njim zapisovanje ne dela preglavic, vpletejo ga med redna rejska opravila. Najpomembneje je, da si podatke obdelajo, z veseljem pa spremljajo tudi analize, ki jih zanje opravijo strokovne službe. Rejci imajo dober pregled, dobro poznajo tudi produktivnost posameznih živali. Če jim kakšna reč uide iz glave, jo ob pregledu dokumentacije lahko obnovijo.

V zadnji skupini imamo tudi sicer vestne rejce, ki skrbno beležijo dogodke v čredi, a teh podatkov ne uporabljajo. Pripravljeni so beležiti podatke, kot jim je svetovano, vendar se jih

še niso naučili uporabljati. Da nadoknadijo pomanjkljivost, morajo vpeljati sistematične preglede živali in presojo produktivnosti z uporabo hlevskih kartic in/ali izpisov s plemenskimi vrednostmi.

Smiselno je, da podatke, ki smo jih zabeležili, koristno uporabimo. Le dobro poznavanje podatkov, dogodkov in opažanj nam omogoča spremljanje in uravnavanje prireje črede. Rejci z zbranimi podatki spremljajo posamezne živali, skupine živali in nazadnje celo čredo. V rejah, kjer rejci uporabljajo podatke za načrtovanje proizvodnje, se pokažejo kar kmalu pravi rezultati. Pomembno je, da podatke beležimo, ker jih bomo kasneje potrebovali in jih uporabljali, saj se nam bo na tak način povrnil trud, ki ga bomo vložili v vodenje dokumentacije.

7.3 Namen beleženja podatkov

Podatki nam morajo biti v pomoč, zato si zabeležimo vse, kar bi lahko pri delu koristno uporabili. Dokler so bile črede majhne, so bili podatki lahko priročno shranjeni kar v glavah ali na stenskih koledarjih. V večjih čredah pa podatke beležimo, da jih ne pozabimo ali pomešamo. To se nam lahko hitro zgodi zaradi obremenjenosti, še posebno pri večji količini podatkov. Spremljamo tako plemenske živali od vstopa v čredo do izločitve, skupinsko spremljanje pa priporočamo za vzrejo in pitanje.

Ustrezno vodenje dokumentacije nam omogoča, da imamo dober pregled dogodkov v svojih čredah. Dokumentacija nam omogoča spremljanje gospodarnosti, vodenje in načrtovanje prireje. Samo zapisovanje podatkov, kot smo že omenili, ne rešuje morebitnih problemov. Podatke moramo urediti tako, da jih priročno obdelamo in uporabimo v različne namene. Tako imamo dober pregled črede tako v krajšem kot daljšem časovnem obdobju. Sodelovanje z rejsko organizacijo je poplačano s primerjalnimi analizami, ki rejce spodbujajo k zdravi tekmovalnosti.

Podatke lahko uporabimo za presojo uspešnosti posameznih živali. Tako zelo hitro odkrijemo neproduktivne živali, kar je gotovo zelo pomemben dejavnik, saj nam take živali povzročajo nepotrebne stroške, ne dajejo pa želenih rezultatov. Tako smo v rejah, kjer na novo vzpostavljajo beleženje, našli 10 % in tudi več odstotkov svinj, ki daljši čas niso bile produktivne. Pogosto je premor daljši od enega leta, prav nič redke pa tudi niso svinje, ki počivajo okrog dve leti. Če jih uspemo pravočasno odkriti, jih pravočasno nadomestimo in se izognemo izpadu proizvodnje. Tako lahko načrtujemo individualno za živali, spremljamo živali skupinsko npr. po časovnih obdobjih, genotipih ali hlevih.

7.4 Izbor podatkov

Če bi izbor podatkov prepustili posamezniku, bi bile evidence zelo različne. Zapisi o dogodbah bi se razlikovali že na kmetiji od oskrbnika do oskrbnika, od dneva do dneva. Takšna evidenca ne omogoča pregleda in ni kaj prida v pomoč pri odpravljanju težav. Tako v knjigah o reji prašičev skoraj vedno naletimo tudi na poglavja, kjer priporočajo določene evidence in prikazujejo njihovo uporabnost. Sedaj papir vse bolj nadomeščamo z računalniki, a prav

dobro orodje pomeni, da hitro dobimo analize, izvlečke iz podatkov, ki kažejo na uspehe in neuspehe prašičev ali ljudi. Ko se orodja za obdelavo podatkov izboljšujejo, se hitro pokaže potreba po novih podatkih. Hlev postane pravcata zakladnica informacij, če se le hočemo izobraževati ob delu.

Izbor podatkov je odvisen torej od orodij za obdelavo in od znanja, kako rezultate uporabiti. Danes si lahko privoščimo na prašičerejskih kmetijah učinkovito opremo že za manjša sredstva, saj je programska oprema rejcem prosto dostopna in tako je njihova investicija samo v računalnik. Znanja v prašičereji ni nikoli dovolj. Tako čudno se sliši, če rejec noče beležiti podatkov in se pri tem izgovarja na neznanje. Bolje si je znanje pridobiti danes kot nikoli, dostopnost znanja pa je danes veliko večja kot kdajkoli. Seveda je potrebno tudi nekaj trdne volje, da človek odvrže stare navade in jih posodobi.

Pri individualnem spremljanju najprej zastavimo evidence z osnovnimi podatki o prašiču. To so podatki o vstopu v čredo, identifikacijske oznake, rojstni podatki s poreklom in premiki med rejami. K tem podatkom sodijo tudi podatki o izločitvah, čeprav jih pridobimo šele na koncu. Ti podatki so osnova za spremljanje staleža živali, vodenje rodovniške knjige pri čistopasemskih živalih in registrov hibridnih živali. Hkrati so to tudi osnovni podatki za preverjanje pravilnosti podatkov. Pri vseh drugih dogodkih moramo imeti možnost, da preverimo ušesno številko in se tako prepričamo, da je žival s to oznako v hlevu. Računalnik je pri kontrolah celo še bolj vztrajen kot človek.

Plemenske svinje spremljamo tudi v času reprodukcije. V reprodukcijskem ciklusu si beležimo vse pomembne dogodke, najmanj pripuste, prasiatve in odstavitve. Za delo v hlevu uporabljamo zapis na hlevski kartici, za prenos pa dnevnik. Zapišemo datume in ušesne številke živali, ostalo vsebino posameznih zapisov pa bomo navedli pri posameznih dokumentih. Na tem mestu pa bi radi poudarili, da zapisujemo prav vse podatke. Zapišemo natanko tako, kot se je zgodilo: če je bilo veliko ali malo pujskov rojenih v gnezdu, če smo jih predstavili, če so bili mrtvorojeni ali so poginili. Sreča ali smola, soudeležba (krivda) ni dovolj tehten razlog, da podatka ne navedemo korektno. V prvi vrsti bodo podatki služili rejcu in marsikatero delo je lažje opraviti, če se na lastni koži prepričamo, da ni brez pomena. Nobena knjiga ne pove tako dobro kot praksa, da je prisotnost rejca pri in po prasiatvi potrebna. Pomanjkljive evidence, kjer ni zavedenih neuspešnih ali nezaželenih dogodkov, ne morejo služiti odkrivanju težav. Z njimi si lahko že vnaprej zagotovimo, da bodo nasveti strokovnjakov povsem nekoristni in neuporabni. Ker pa rejcev, ki bi bili ponosni na slab rezultat, ni, priporočamo, da si redno pišejo tudi mrtvorojene in izgubljene pujske ter izločitve plemenskih živali. Pri merjascih zapišemo tudi neuspešne skoke in opažanja glede libida. Pri urejanju težav koristijo tudi zapisi o vzrokih ali opažanjih.

Pri vzreji in pitanju je spremljanje skupinsko. Praviloma spremljamo skupaj isto časno naseljene živali, lahko pa so razdeljene na podskupine. To je primerno takrat, kadar imamo skupine ločene po spolih, genotipih ali izvoru, če se s prašiči oskrbujemo iz več rej. Skupino začnemo spremljati z naselitvijo in zaključimo s preselitvijo ali zakolom. Spremljamo stalež, zato redno vodimo evidenco o vključenih in izključenih živalih. Povečanje staleža predstavlja naselitev ali naknadno dodani prašiči, zmanjšanje staleža pa pogini, izločitve,

preselitev v drugo skupino, razformiranje skupine, prodaja, itn. Poleg številčnega stanja in izgub pa moramo spremljati tudi porabo krme in proizvodne rezultate. Spremljanje porabe krme moramo prilagoditi sistemu krmljenja, proizvodne rezultate pa z vzorčnim preverjanjem. Nasvete o vzorčnih tehtanjih smo zasledili v priročniku izpred 150 let (Anonymous, 1850) in bolj sodobnih virih v tujini (Gadd, 2000) in doma.

7.5 Rejski dokumenti

Rejski dokumenti služijo zbiranju, urejanju in seveda prenosu podatkov iz hleva do podatkovnih zbirk. Razdelimo jih na osnovne in zbirne dokumente. Osnovni dokumenti predstavljajo praviloma prvi zapis in služijo hranjenju in prenosu podatkov na mesto obdelave. Zbirni dokumenti že služijo preurejanju in rabi podatkov. Med zbirnimi dokumenti so se ohranile hlevske kartice, kjer so podatki urejeni po živali in je zelo priročen dokument pri presojah produktivnosti živali.

Oblikovni del dokumentacije na prvi pogled ni pomemben, vendar pa kmalu opazimo, da svoboda pri oblikovanju zapisa privede do nepopolnih podatkov, zamenjav itn. Tako v prašičereji priporočamo standardne obrazce, ki so tudi oblikovani tako, da lahko koristijo rejcem, zootehniški in veterinarski stroki. Še naprej moramo spodbujati sodelovanje med interesnimi skupinami. Dokumentacija je že uvedena v prakso in služi svojemu namenu. Uvajanje nove dokumentacije bi lahko istovetili s ponovnim odkrivanjem Amerike.

7.5.1 Hlevska kartica svinje in hlevska kartica merjasca

Zbirna rejska dokumenta sta hlevska kartica svinje (slika 1) in hlevska kartica merjasca. Omenjena dokumenta spremljata žival od vstopa v rejo pa vse do izločitve. Tako hlevska kartica svinje kot hlevska kartica merjasca sta v hlevu ob živali. Na dokumentu imamo podatke o živali: evidenčno številko, ušesno številko, datum rojstva in pasmo. Redno pa si na kartico svinje pišemo vse pripuste (datum pripusta, merjasec in genotip merjasca), prasiatve (datum prasiatve, število živorojenih in število mrtvorojenih pujskov, lahko pa si zapišemo še rojstne mase gnezda), odstavitve (datum odstavitve, število odstavljenih pujskov in lahko si zabeležimo tudi maso gnezda ob odstavitvi). Na hrbtno stran kartice si zabeležimo podatke o zdravju in fenotipu živali. Hlevska kartica svinje služi kot arhiv, saj v primeru napake le na kartici lahko preverimo pravilnost podatkov. Podatki bodo zanesljivi, če jih bomo sproti zapisovali, kartica pa sledi premikom svinje iz oddelka v oddelok. Kartica je tudi dober pripomoček za presojo proizvodnosti svinje, ki ga mora rejec opraviti pred odstavitvijo in ob pripustu. Pri rejcih, ki vzrejajo plemenski podmladek, pa je dobrodošla pri določanju gnezda za vzrejo plemenskega podmladka.

Kartica merjasca ne služi vsakodnevnomu zapisovanju dogodkov, saj bi se pripustov kaj hitro nabralo za en stran. Poslužujemo se je pri identifikaciji merjasca, da pravilno zapišemo ušesno številko. Pri parjenjih pa preberemo genotip, da le opravimo ustrezna križanja, pri čistopasemskih parjenjih pa lahko služi tudi pri ugotavljanju sorodstva.

7.5.2 Dnevniki

Vse dogodke skrbno zapišemo na hlevsko kartico svinje oz. hlevsko kartico merjasca. Vendar pa ti podatki tako ostanejo v hlevu in so nam v pomoč, kadar individualno opazujemo žival. Za kasnejšo uporabo seveda želimo podatke prenesti do podatkovne zbirke (računalnika). Za spremljanje reprodukcije v ta namen izpolnjujemo dnevnike pripustov, prasitev in odstavitov. Pomembno je, da dnevnike izpolnjujemo redno, takoj ob nastanku dogodka, saj pravočasni zapis in prenos podatkov do podatkovnih zbirk omogoča, da si lahko pripravimo pregledne opombe.

Dnevnik pripustov izpolnjujemo takoj ob pripustu, večje reje pa pripuste izvedejo v treh korakih. Najprej popišejo bukanja, potem določijo merjasce za pripust ali odvzem semena in končno opravijo in zabeležijo oploditev. Na dnevnik pripustov zapišemo datum pripusta, označimo ali je to pregonitev, zabeležimo ušesno številko in genotip svinje, ušesno številko in genotip merjasca.

Na dnevnike prasitev obvezno zapišemo datum prasitve, ušesno in rodovniško številko svinje, genotip svinje, število živorojenih in mrtvorojenih pujskov. V kolikor tehtamo gnezda, si tudi ta podatek zapišemo na dnevnik prasitev. Seveda pa na dnevnik prasitev zapišemo opombe, ki lahko vplivajo za nadaljnje odločitve. Pri izpolnjevanju dnevnika bi opozorili na to, da zapišemo tudi mrtvorojene pujske, saj smo opazili, da se na njih v časih enostavno pozabi in se jih ne zapiše.

Za spremljanje odstavitov se poslužujemo dnevnika odstavitov. Zapišemo si datum odstavitve, ušesno številko, genotip živali in število odstavljenih pujskov. Pri odstavitvah bi radi opozorili na pravilno beleženje podatkov (tabela 1). Pri rednih odstavitvah ni težav. Zapišemo ušesno številko svinje (npr. svinja 31-12546-2), ki smo jo ločili od pujskov, in število dejansko odstavljenih pujskov (pri tej svinji jih je 10), ki so ostali brez svinje. Pujskov, ki jih predstavimo k drugi svinji, pač še nismo odstavili. Tako smo pri svinji 31-3246-25 odstavili 8 od 10 pujskov, 2 pa smo dodali svinji 31-4578-30. Pri spremljanju odstavitov opazimo, da so pujski odstavljeni par dni po prasitvi. To najbrž ne drži: verjetno smo gnezdo razformirali in pujske dodali drugim svinjam. To pa pomeni, da smo prvo svinjo odstavili. Toda, ker so njeni pujski dani drugim svinjam in še sesajo, pri prvi svinji zabeležimo, da je odstavila nič (0) pujskov. Prestavljene pujske bomo upoštevali in vpisali pri svinji-mačehi, kamor smo jih prestavili. Nič ni narobe, če pri tej drugi svinji pod opombo dopišemo, koliko pujskov smo ji dodali. V primeru, da pujski ob ali po prasitvi poginejo, moramo prav tako pri svinji zabeležiti odstavitve in nič odstavljenih pujskov. Kadar pa bi svinji odvzeli prvič le del pujskov in potem še enkrat ali dvakrat, bi imela svinja dve ali več odstavitov. Tako imamo pri svinji 31-7654-12 dve odstavitvi zapored. Pri prvi smo ji odvzeli 5 pujskov in jih predstavili v vzrejo, pri drugi pa 7. Pujski so bili najbrž njeni, ker nismo zapisali opomb. Prve tri rubrike bi izpolnili enako, če pujski ne bi bili njeni. Ker odstavitvi sodita v dva meseca, jih v praksi ne bi imeli na istem listu.

Dnevnike izločitev vodimo za izločene plemenske živali in plemenski podmladek. Vsako žival, ki vstopi v čredo (odbira ali nakup mladice, odbira ali nakup merjasca), moramo ob

Tabela 1: Primeri iz dnevnika odstavitvev

Datum odstavitve	Ušesna številka svinje	Število odst. puj.	Masa	Opombe
4.1.2007	31-12546-2	10		
6.1.2007	31-3246-25	8		2 prestavljena k 31-4578-30
7.1.2007	31-6789-17	0		razformirano gnezdo
5.1.2007	31-7654-12	5		
4.2.2007	31-7654-12	7		

odhodu (prodaji, poginu, zakolu v sili ...) napisati na dnevnik izlo čitev. Živali napišemo na dnevnik izlo čitev takrat, ko žival resnično zapusti hlev in ne, ko se rejec odloči, da je ne bo več uporabljal. Tako rezultat v reji ni realen, če pri pregledu črede ugotovimo, da so še vedno prisotne živali, ki so že vodene kot izlo čene. Datum, ko se samo odlo čimo, da bomo žival izločili, ni datum izlo čitve.

7.5.3 Dnevnik in evidence selekcijske službe

Tudi selekcijska služba pri rejcih opravlja določena rejska opravila: tetoviranje pujskov, odbire mladice in merjascev, izvajanje preizkušnje živali. Vsako opravilo se sproti zabeleži na ustrezni dnevnik.

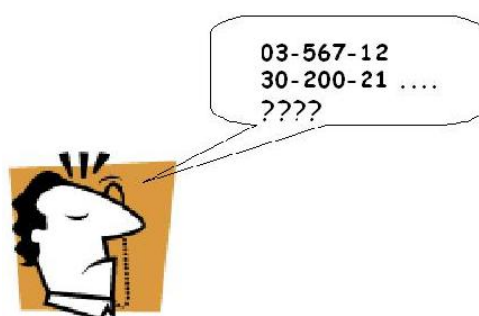
Ob tetoviranju pujskov podatke zabeležimo v dnevnik tetoviranja. Na dnevnik napišemo rejca, pri katerem se tetoviranje opravlja in datum. Prav tako dnevnik vsebuje podatke o starših. Zapišemo ušesno in evidenčno (rodovniško ali registrsko) številko matere ter oznako pasme oziroma hibrida. Identifikacija očeta z oznako pasme oziroma hibrida služi predvsem kontroli in opozarja na namen gnezda. Dnevnik dopolnimo s prvo tetovirno številko. Tetovirane pujske pod zaporednimi številkami razdelimo glede na spol. Tetovirne številke podelimo tudi mrtvorojenim, do tetoviranja izgubljenim pujskom in pujskom, ki niso namenjeni preizkusom, čeprav jih ne označimo.

Selekcijska služba opravi preizkuse mladice in merjascev. Pri odbiri mladice in merjenju merjascev živali tehtajo, jim izmerijo debelino hrbtno in stranske slanice, preštejejo funkcionalne seske in ocenijo zunanost. Podatke zapišemo v dnevnik odbire mladice oz. v dnevnik tehtanj merjascev. Zelo pomembno je, da so meritve točne in pravočasno opravljene, saj na podlagi njih za živali izračunavamo plemenske vrednosti.

7.6 Izpolnjevanje dokumentacije

Za dobro vodenje in spremljanje dogodkov v čredi je pomembno, da se držimo dveh načel. Dogodke beležimo takoj ob nastanku in na predpisane dokumente. Tako brez dodatnega dela zberemo podatke, ki so primerni za uporabo, seveda pa s tem prepre čimo, da bi se nam

podatki izgubili. Neprimerno je beleženje podatkov na začasne nosilce, kot so cigaretné škatlice, oblačila ali podobne sicer priročne predmete. Hitro se nam zgodi, da te predmete izgubimo, operemo, zberemo, zavržemo in tako zabeležene podatke izgubimo. Zapisi so na začasnih nosilcih tudi neurejeni. V rejah z več dnevnimi dogodki se lahko hitro zgodi, da pozabimo, kaj smo pravzaprav zapisali. Torej velja, da podatke zapisujemo na dnevnik oz. na obrazce, ki so namenjeni za zbiranje podatkov. Ko se odločimo za spremljanje podatkov, jih beležimo redno, sproti in natančno (slika 2). Dokumentacijo hranimo na priročnem in varnem mestu v hlevu. Le točni podatki so nam lahko v pomoč.



Slika 2: Podatke čim prej zapišemo

Priporočljivo je, da podatek zabeleži tisti, ki je pri dogodku prisoten, oziroma tisti, ki prvi opazi dogodek. Ni dobro, da za beleženje dogodkov določimo osebo, ki lahko dogodke zapisuje le občasno. Pri takem beleženju se tako pogosto zgodi, da se določeni podatki izgubijo, pozabijo, spregledajo. Dogodke se zapiše na vse vodene dokumente hkrati, npr. na hlevsko kartico in dnevnik. Zelo tudi priporočamo, da ne pretiravamo s prepisovanji. Vsako prepisovanje je nov vir napak, zato so prepisani podatki manj točni. Če na dokumentu pri vnosu opazimo sledi iz hleva, se lahko na podatke bolj zanesemo. Dokumenti kar sami izdajo rejca, če jih naknadno izpolnjuje (slika 3). V tem primeru datumi niso napisani tekoče.

Prav tako se pogosto srečujemo s problemom nečitljivo izpolnjene dokumentacije (slika 4). Na sliki se lahko prepričamo, da so si številke 4, 5 in 9 zelo podobne. Podobnost številke je odvisna od pisave posameznika, zato svetujemo, da se pri podobnih številkah še posebej potrudimo. Kasneje ob računalniku se nam zelo hitro zgodi, da ne znamo prebrati lastne pisave. Ugibanje pravičnih številke ni vedno mogoče in je povsem nezaželeno, kajti številke so si preveč podobne. Nujno je, da dokumentacijo pišemo čitljivo, saj le na tak način preprečimo možne napake. Kot primer zgledno urejenega dnevnika prilagamo izpolnjeni dnevnik izločitev (slika 5). Rejec je izpolnil vse obvezne rubrike, številke so berljive, tudi zapisoval je dogodke po vrsti.

Vodenje dokumentacije in zapisovanje podatkov nam je res lahko v veliko pomoč, zato mora biti naš interes, da je dokumentacija pravilno in pravočasno izpolnjena. Pravočasno mora

Datum prasiatve	Hlev	Boks	Ušesna številka	Rodovniška številka	Pasma	Živoraj. puj.	Mrtvor. puj.	Roj. teža gnezda	Opomba
2.12.05			31-1728-53	31-2208	11	19	2		
7.12.05			31-2314-04	31-8972	12	12	2		
11.12.05			31-2043-24	31-8067	12	14			
24.12.05			31-2207-62	31-8068	12	9			
16.12.05			31-1452-47	31-2043	11	8	1		
28.12.05			31-1933-21	31-7564	12	12	1		
29.12.05			31-1728-65	31-2312	11	16	1		
29.12.05			30-5192-34	31-2161	11	12	1		
11.12.05			31-2402-27	31-8237	12	11			
5.12.05			31-914-112	31-1992	11	10	2		
17.12.05			31-1725-04	31-6806	12	10			
18.12.05			31-1722-82	31-9750	11	12	1		

Slika 3: Primer naknadno napisanega dnevnika

	31-15397-224	7952	12	10	W
	31-1565-55		12	7	W
	06-19126-106	31-2143	11	9	W
	31-1780-35		12	7	W
	31-1163-213	5940	12	10	W
	31-687-87	5862	12	9	2 W
	31-1163-01	5575	12	12	W
	31-0-6844	6844	10		10
	31-1941-05	7236	12	9	
	31-1006-01	6844	12	10	W

Slika 4: Primer nečitljive pisave

2.1.06		30-5476-10	12	2	1	140
4.1.06		30-5476-61	12	2	98	150
4.1.06		30-5476-59	12	2	98	150
5.1.06		30-5508-43	12	2	98	160
5.1.06		30-5508-46	12	2	98	160
5.1.06		30-5476-63	12	2	98	160
9.1.06		30-5665-27	12	2	98	150
10.1.06		30-5665-24	12	2	98	160
10.1.06		30-5647-20	12	2	98	160
10.1.06		30-5647-21	12	2	98	150
10.1.06		30-5665-25	12	2	98	160
11.1.06		30-5654-23	12	2	98	150
14.1.06		30-5250-63	12	2	98	150
15.1.06		30-5578-38	12	2	15	120
15.1.06		30-5834-01	12	2	15	100
18.1.06		30-5476-62	12	2	98	150
19.1.06		30-5210-19	12	2	98	120

Slika 5: Primer dobro izpolnjenega dnevnika izlo čitev

biti posredovana v računalniški center, ki nas oskrbi s primerjalnimi analizami, ki pa so koristne, če se v rejo vrnejo v kar se da kratkem času. Na podlagi analiz tako lažje sprejmemo določene odločitve.

7.7 Zaključki

Vodenje dokumentacije je zelo pomembno in je postalo že kar obvezno rejsko opravilo.

- Dokumentacijo vodi delavec, ki skrbi za posamezna opravila. Podatke vpisuje sproti, na mestu nastanka in neposredno na rejske dokumente.
- Živali lahko spremljamo individualno ali skupinsko, na novo izberemo že uveljavljene sisteme, ki jih podpira rejski program. Tako lahko uporabimo razpoložljivo programsko opremo in izboljšamo primerljivost.
- Dokumentacija nam omogoča pregled črede in njene proizvodnosti v daljšem časovnem obdobju. Omogoča nam tudi primerjavo z drugimi rejami, kar lahko spodbudi

nekaj tekmovalnosti med rejci. Zmerna mera tekmovalnosti prispeva k povečanju produktivnosti.

- Kadar so podatki verodostojni, rejci rezultatom zaupajo in tako sprejemajo boljše odločitve. Le-te pripomorejo k gospodarnejši reji in uspešnejšemu na črtovanju proizvodnje.

7.8 Viri

Anonymous 1850. Poduk, kateri uzhi prefhizhe plemeniti, rediti in debeliti mefo in plezheta prekajevati, in bolesni prefhizev šposnavati in sdraviti sa kmetovavze in kmetijfke šhole. Ljubljana, Jurij Lerher: 170 str.

Drobnič M., Groeneveld E., Kovač M., Tavčar J., Šalehar A., Logar B., Ule I., Marušič M., Krašovic M. 1994. PiggyBank - program za podporo informacijskega sistema v prašičereji. Domžale, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko: 29 str.

Gadd J. 2000. What the textbooks don't tell about ... representational weighing. Pig Progress, 16: 16–17.

Kovač M. 1979. Predlog vodenja rejskih opravil pri razmnoževanju prašičev z uporabo računalniške tehnike. Diplomsko naloga. Ljubljana, Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Bioteh. fakulteta, VTOZD za živinorejo: 48 str.

Kovač M., Malovrh Š., Čop Sedminek D. 2005. Rejski program za prašiče SloHibrid. Ljubljana, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije: 375 str.

Kovač M., Šalehar A. 1981. Mere plodnosti prašičev: I. Svinje (predlog). Sod. Kmet., 14: 442–444.

Tavčar J., Kovač M., Šalehar A., Drobnič M., Krašovic M., Marušič M., Ule I., Pavlin S. 1994. Rejska dokumentacija v prašičereji. Domžale, Oddelek za zootehniko, Katedra za prašičerejo: 36 str. (tipkopis).